Štvrtok 19. septembra 2019

P9_TA(2019)0017

Situácia v Turecku, najmä odvolanie zvolených starostov

Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. septembra 2019 o situácii v Turecku, najmä o pozbavení zvolených starostov úradu (2019/2821(RSP))

(2021/C 171/02)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Turecku, najmä uznesenia z 24. novembra 2016 o vzťahoch medzi EÚ a Tureckom ([1]), z 27. októbra 2016 o situácii novinárov v Turecku ([2]), z 8. februára 2018 o súčasnej situácii v oblasti ľudských práv v Turecku ([3]) a z 13. marca 2019 o správe Komisie o Turecku za rok 2018 ([4]),

— so zreteľom na oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 29. mája 2019 o politike rozširovania EÚ (COM(2019)0260) a na jej pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je sprievodným dokumentom k správe o Turecku za rok 2019 (SWD(2019)0220),

— so zreteľom na závery Rady z 18. júna 2018 a na predchádzajúce príslušné závery Rady a Európskej rady,

— so zreteľom na predbežné závery volebnej pozorovateľskej misie Kongresu miestnych a regionálnych samospráv pri Rade Európy,

— so zreteľom na odporúčania Benátskej komisie a záväzok Turecka k Európskej charte miestnej samosprávy,

— so zreteľom na uznesenie 2260 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (PZ RE) z 24. januára 2019 s názvom *The worsening situation of opposition politicians in Turkey: what can be done to protect their fundamental rights in a Council of Europe member State?* (Zhoršujúca sa situácia opozičných politikov v Turecku: čo možno urobiť na ochranu ich základných práv v členskom štáte Rady Európy?),

— so zreteľom na vyhlásenia hovorcu Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ďalej len „ESVČ“) z 19. augusta 2019 o pozbavení úradu zvolených starostov a zadržaní stoviek ľudí v juhovýchodnom Turecku,

— so zreteľom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Selahattin Demirtaş/Turecko,

— so zreteľom na uznesenie 2156 (2017) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o fungovaní demokratických inštitúcií v Turecku,

— so zreteľom na to, že základné hodnoty EÚ sú založené na dodržiavaní ľudských práv a hodnôt v rámci právneho štátu, ktoré platia aj pre všetky kandidátske krajiny EÚ,

— so zreteľom na Európsky dohovor o ľudských právach (ďalej len „EDĽP“) a Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, ktorých je Turecko zmluvnou stranou,

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv,

— so zreteľom na článok 144 ods. 5 a článok 132 ods. 4 rokovacieho poriadku,

---

([1]) Ú. v. EÚ C 224, 27.6.2018, s. 93.
([2]) Ú. v. EÚ C 215, 19.6.2018, s. 199.
([3]) Ú. v. EÚ C 463, 21.12.2018, s. 56.
([4]) Prijaté texty, P8_TA(2019)0200.

A. keďže Turecko je dôležitým partnerom EÚ a očakáva sa od neho ako od kandidátskej krajiny, že bude presadzovať najprísnejšie normy demokracie vrátane dodržiavania ľudských práv, zásady právneho štátu, dôveryhodných volieb, základných slobôd a všeobecného práva na spravodlivý proces;

B. keďže 31. marca 2019 sa v Turecku konali komunálne voľby a podľa predbežných záverov volebnej pozorovateľskej delegácie z Kongresu miestnych a regionálnych samospráv pri Rade Európy „mali regulárny priebeh“; keďže v komunálnych voľbách bola zaznamenaná pozoruhodná volebná účasť; keďže pozorovatelia podrobili tieto voľby rozsiahlej kritike z dôvodu prílišnej zaujatosti médií v prospech vládnucej Ľudovej aliancie;

C. keďže v komunálnych voľbách 31. marca 2019 získal starosta Adnan Selçuk Mızraklı mesta Diyarbakır 63 % väčšinu, starosta Ahmet Türk mesta Mardin 56 % väčšinu a starostka Bedia Özgökçeová mesta Van 54 % väčšinu hlasov, čo znamená, že všetci traja starostovia získali jasný ľudový mandát na plnenie úloh, ktoré im vyplývajú z ich úradu starostu;

D. keďže všetci traja starostovia dostali súhlas Najvyššej volebnej rady Tureckej republiky (ďalej len „YSK“) s ich kandidatúrou vo voľbách;

E. keďže demokraticky zvolení starostovia miest Diyarbakır, Van a Mardin v juhovýchodnom Turecku boli nahradení vládou vymenovanými provinčnými úradníkmi/splnomocnencami s odôvodnením, že v súčasnosti sú podrobení trestnému vyšetrovaniu za údajné väzby na terorizmus;

F. keďže skutočnosť, že Adnan Selçuk Mızraklı, Ahmet Türk a Bedia Özgökçeová Ertanová boli nahradení štátnymi úradníkmi, vzbudzuje vážne obavy, keďže tým dochádza k spochybneniu demokratických výsledkov volieb z 31. marca 2019; keďže 18. augusta 2019 bolo zadržaných ďalších 418 civilistov, najmä poslancov a zamestnancov miestnych zastupiteľstiev z 29 rôznych provincií z celého Turecka na základe podobných, nepodložených obvinení;

G. keďže v septembri 2016 bol dekrétom o výnimočnom stave zmenený turecký zákon o miestnej samospráve tak, aby uľahčoval administratívne odvolanie starostov obvinených z väzieb na terorizmus a ich nahradenie provinčnými úradníkmi; keďže Benátska komisia vyzvala turecké orgány, aby zrušili ustanovenia zavedené tureckým zákonným dekrétom č. 674 z 1. septembra 2016, ktoré nie sú na základe výnimočného stavu bezpodmienečne nevyhnutné, a to najmä ustanovenia týkajúce sa pravidiel umožňujúcich obsadenie voľných miest starostu, zástupcu starostu a poslanca miestneho zastupiteľstva prostredníctvom vymenovaní;

H. keďže YSK 9. apríla 2019 vyhlásila ďalších štyroch zvolených starostov a poslancov miestnych zastupiteľstiev na juhovýchode Turecka za neoprávnených prevziať úrad, hoci pred voľbami 31. marca 2019 potvrdila ich kandidatúru, pričom uviedla, že títo kandidáti boli v minulosti štátnymi zamestnancami a na základe vládneho dekrétu boli prepustení zo zamestnania; keďže týmto rozhodnutím YSK priznala tieto pozície kandidátom zo Strany spravodlivosti a rozvoja (AKP); keďže tvrdý zásah proti tureckej politickej opozícii sa deje v kontexte zmenšujúceho sa priestoru pre demokratické hlasy a na pozadí nepretržitých opatrení tureckých orgánov, ktoré sú zamerané na umlčanie nesúhlasných názorov vrátane názorov novinárov, obhajcov ľudských práv, akademických pracovníkov, sudcov a právnikov;

I. keďže mnohé z prijatých opatrení sú neprimerané, porušujú turecké vnútroštátne právne predpisy a sú v rozpore so záväzkami člena Rady Európy a s Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach; keďže v rámci tvrdého zákroku, ktorý nasledoval po prevrate, bolo vzatých do väzby viac ako 150 000 ľudí a zatknutých 78 000 osôb pre obvinenia z terorizmu, pričom vo väzení je naďalej viac ako 50 000 ľudí, vo väčšine prípadov bez presvedčivých dôkazov; keďže v decembri 2018 predstavoval celkový počet osôb zadržiavaných vo väzení bez obžaloby alebo súdneho procesu približne 57 000; keďže viac ako 20 % zadržiavaných osôb je vo väzení pre obvinenia súvisiace s terorizmom, pričom sú medzi nimi novinári, politickí aktivisti, právnici a obhajcovia ľudských práv, čo vyvoláva vážne obavy v súvislosti s nezávislosťou súdnictva;

Štvrtok 19. septembra 2019

J. keďže rozhodnutia YSK zopakovať voľby starostu v Istanbule a udeliť úrad starostu v niektorých mestách, resp. obciach na juhovýchode Turecka kandidátom, ktorí sa umiestnili na druhom mieste, vzbudzujú vážne obavy, najmä pokiaľ ide o dodržiavanie zákonnosti a integrity volebného procesu a nezávislosť inštitúcie od politických zásahov;

K. keďže 3. septembra 2019 turecký minister vnútra oznámil, že budú nasledovať ďalšie príkazy na odvolanie zvolených zástupcov, a konkrétne pohrozil, že dôjde k nahradeniu starostu Istanbulu Ekrema İmamoğlua;

L. keďže 6. septembra 2019 bola regionálna predsedníčka Republikánskej ľudovej strany (CHP) Canan Kaftcucıoğluová odsúdená na 9 rokov a 8 mesiacov odňatia slobody za obvinenia z urážky prezidenta, urážky verejných činiteľov, hanobenia štátu, podnecovania ľudí k nepriateľstvu a nenávisti a používania kanálov na sociálnych médiách na šírenie propagandy pre teroristickú organizáciu v rokoch 2012 až 2017;

M. keďže z dôvodu bezpečnosti boli zakázané viaceré verejné demonštrácie zorganizované proti odvolaniu starostov a tie, ku ktorým došlo, polícia rozohnala použitím sily, často za hromadného zatýkania a stíhania účastníkov; keďže ide o dôsledok právnych predpisov, ktoré boli zavedené bezprostredne po zrušení výnimočného stavu;

N. keďže Turecko sa stalo dejiskom viacerých útokov a pokusu o prevrat v roku 2016, pri ktorom bolo zabitých 248 ľudí;

1. odsudzuje rozhodnutie tureckých orgánov zbaviť demokraticky zvolených starostov úradu na základe pochybných dôkazov; zdôrazňuje, že tieto opatrenia naďalej oslabujú schopnosť politickej opozície uplatňovať svoje práva a plniť svoje demokratické úlohy; vyzýva turecké orgány, aby okamžite a bezpodmienečne prepustili členov opozície zatknutých počas zásahu proti všetkým opozičným hlasom v krajine a stiahli všetky obvinenia proti nim;

2. dôrazne kritizuje svojvoľné nahrádzanie miestnych zvolených zástupcov nezvolenými splnomocnencami, čo ešte viac oslabuje demokratickú štruktúru Turecka; vyzýva turecké orgány, aby znovu dosadili do funkcií všetkých starostov a ostatných zvolených zástupcov, ktorí vyhrali miestne voľby 31. marca 2019, ktorým bolo znemožnené prevziať úrad alebo ktorí boli prepustení či nahradení nezvolenými splnomocnencami na základe nepodložených obvinení;

3. dôrazne odsudzuje politicky motivovaný trest pre Canan Kaftancıoğluovú, ktorá bola zjavne potrestaná za to, že zohrala kľúčovú úlohu pri úspešnej volebnej kampani starostu Istanbulu, a požaduje okamžité zrušenie tohto trestu;

4. odsudzuje vyhrážky tureckých orgánov o prepustení ostatných zvolených zástupcov a vyzýva Turecko, aby upustilo od ďalších zastrašovacích opatrení;

5. opätovne zdôrazňuje dôležitosť dobrých vzťahov s Tureckom, ktoré sú založené na spoločných hodnotách, dodržiavaní ľudských práv, zásade právneho štátu, slobodných a demokratických voľbách vrátane rešpektovania volebných výsledkov, základných slobodách a všeobecnom práve na spravodlivý proces; vyzýva tureckú vládu, aby zaručila ľudské práva pre všetkých vrátane osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu a ktoré žijú a pracujú v Turecku;

6. opätovne vyjadruje hlboké znepokojenie nad pokračujúcim zhoršovaním základných slobôd a právneho štátu v Turecku a odsudzuje využívanie svojvoľného zadržiavania, súdneho a administratívneho obťažovania, zákazy cestovania a ďalšie prostriedky určené na prenasledovanie tisícov tureckých občanov vrátane politikov a volených zástupcov, obhajcov ľudských práv, štátnych zamestnancov, členov organizácií občianskej spoločnosti, akademických pracovníkov a nespočetných radových občanov; vyjadruje znepokojenie v súvislosti s údajným nepretržitým trestným stíhaním a vyšetrovaním príliš široko a nejasne vymedzených teroristických trestných činov;

7. naliehavo vyzýva Turecko, aby zosúladilo svoje právne predpisy v oblasti boja proti terorizmu s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv; opakuje, že široko vymedzené turecké protiteroristické právne predpisy by sa nemali používať na trestanie občanov a médií, ktorí uplatnili svoje právo na slobodu prejavu, ani na svojvoľné zosadzovanie zvolených zástupcov a ich nahrádzanie vládnymi splnomocnencami;

8. vyzýva turecké orgány, aby dodržiavali medzinárodné zásady, zabezpečovali pluralitu a slobodu združovania a prejavu, ako aj najlepšie postupy a zaručovali priaznivé prostredie pre tých, ktorí boli zvolení v rámci slobodného a spravodlivého prejavenia vôle tureckého ľudu; zdôrazňuje, že tieto rozhodnutia porušujú právo na slobodné voľby, právo na politickú účasť a právo na slobodu prejavu podľa EDĽP;

9. opakuje svoje obavy v súvislosti s nadmerným využívaním súdnych konaní proti miestnym voleným zástupcom v Turecku a ich nahrádzaním vymenovanými splnomocnencami, čo je prax, ktorá vážne narúša riadne fungovanie miestnej demokracie;

10. vyzýva tureckú vládu, aby zabezpečila, aby mali všetci jednotlivci v súlade s medzinárodnými normami právo na riadny proces a riadne preskúmanie ich prípadu nezávislým súdom, ktorý môže zabezpečiť nápravu, vrátane kompenzácie za spôsobenú materiálnu a morálnu škodu; vyzýva Turecko, aby zabezpečilo operačnú, štrukturálnu a finančnú nezávislosť tureckej inštitúcie pre ľudské práva a rovnosť a tureckej inštitúcie ombudsmana s cieľom zaručiť ich schopnosť poskytovať možnosti skutočného preskúmania a nápravy a dodržiavať rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva;

11. odsudzuje pokračujúce zatknutie vodcu opozície a prezidentského kandidáta Selahattina Demirtaşa a vyzýva na jeho okamžité a bezpodmienečné prepustenie; berie na vedomie rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci jeho prípadu, v ktorom sú turecké orgány vyzvané, aby ho okamžite prepustili;

12. vyjadruje vážne znepokojenie nad tým, že turecké orgány sledujú platformy sociálnych médií a zatvárajú účty na sociálnych médiách;

13. vyzýva ESVČ a Komisiu, aby Parlamentu poskytli komplexné informácie o témach, o ktorých sa rokovalo počas politického dialógu medzi EÚ a Tureckom 13. septembra 2019;

14. naliehavo vyzýva podpredsedníčku Komisie/vysokú predstaviteľku Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Komisiu a členské štáty, aby pri rokovaniach so svojimi tureckými partnermi naďalej poukazovali na situáciu zatknutých členov opozície, obhajcov ľudských práv, politických aktivistov, právnikov, novinárov a akademických pracovníkov, ktorí sa nachádzajú vo väzbe, a aby im poskytli diplomatickú a politickú podporu vrátane monitorovania súdnych procesov a prípadov; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vo väčšej miere využívali núdzové granty pre obhajcov ľudských práv a zabezpečili plné vykonávanie usmernení EÚ o ochrancoch ľudských práv;

15. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, tureckému prezidentovi, tureckej vláde a parlamentu a žiada o preklad tohto uznesenia do tureckého jazyka.